

सन २०१५-१६ या वर्षात राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे या योजनेकरिता अर्थसंकल्पीत तरतूदीस प्रशासकीय (वित्तीय मान्यतेसह) मान्यता व मंजूर निधी वितरणास मान्यता.

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: शेविदौ-२०१५/प्र.क्र.२०७/३-अ
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : १ मार्च, २०१६

वाचा -

- १) शासन निर्णय कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, क्र. शेविदौ-४२०७/प्र.क्र.१४५/३ अ, दि.६ जून, २००७
- २) शासन निर्णय कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, क्र. शेविदौ-४२११/प्र.क्र.३८/३ अ, दि. ९ मार्च, २०११
- ३) कृषि सह संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण-२) यांचे पत्र क्र.शेमासे/१५-१६/प्र.क्र.०४/शेविअदौ/मासु/वि.प्र.६, दि.२३.९.२०१५
- ४) शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्र. अर्थसं-२०१५/प्र.क्र.८५/अर्थ-३, दि.१७.४.२०१५
- ५) शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्र. पूरक-२०१५/प्र.क्र.२०१/अर्थसंकल्प-३, दि.१.१.२०१६
- ६) शासन निर्णय कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, यांची क्र. पूरक डिसेंबर २०१५/प्र.क्र.१३५/१५/२ अ, दिनांक.२.१.२०१६ व दिनांक ४.१.२०१६
- ७) कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण-२) यांचे पत्र क्र.शेमासे/१५-१६/प्र.क्र.०४/शेविअदौ/मासु/वि.प्र.६, दि.१३.१.२०१६
- ८) शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्र. अर्थसं-२०१५/प्र.क्र.८५/अर्थसंकल्प-३, दि.६.२.२०१६
- ९) शासन निर्णय उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग क्र. भांखस-२०१४/प्र.क्र.८२/भाग-३/उद्योग-४, दि.३०.१०.२०१५
- १०) कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण-२) यांचे पत्र क्र.शेमासे/१५-१६/प्र.क्र.०४/शेविअदौ/मासु/वि.प्र.६, दि.२६.२.२०१६

प्रस्तावना :

राज्यातील शेतकऱ्यांना विविध प्रगत देशातील विकसीत आणि आधुनिक तंत्रज्ञानाची माहिती होण्याकरिता तसेच शेतमालाची निर्यात/कृषि मालाचे पणन व बाजारपेठेतील मागणी, कृषि माल प्रक्रिया याबरोबरच त्या देशांमध्ये उपयोगात येत असलेले अद्ययावत तंत्रज्ञान अवगत करून त्याचा वापर राज्यातील शेतकऱ्यांनी त्यांच्या शेतावर/शेतीमध्ये करण्यासाठी सहाय्य करणे, विविध देशांनी विकसीत शेती तंत्रज्ञान व अनुषंगिक बाबी यांची माहिती त्या देशातील शेतकऱ्यांशी प्रत्यक्ष चर्चा करून तसेच क्षेत्रिय भेटी, संबंधित संस्थांना भेटी इत्यादीद्वारे शेतकऱ्यांचे ज्ञान आणि क्षमता उंचावण्याकरिता कृषि विभागाकडून राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे आयोजित करण्यात येतात. तदुनसार सन २००४-२००५ पासून सदर योजना सुरु आहे.

सन २०१५-१६ करिता राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे या योजनेकरिता तरतूद अर्थसंकल्पीत करण्यात आली नव्हती. तथापि, शेतकऱ्यांच्या हितासाठीच्या सदर योजनेचे उद्दिष्ट व महत्त्व विचारात घेता, सदर योजना राबविण्यासाठी रु.२५०.०० लक्ष एवढा अतिरिक्त नियतव्यय मंजूर करण्यासाठीची पूरक मागणी सन २०१५ च्या हिवाळी अधिवेशनात विधीमंडळाच्या मान्यतेसाठी सादर करण्यात आली होती. सदर पूरक मागणी निधीपैकी रु.१५०.०० लक्ष एवढ्या निधीस विधीमंडळाने मान्यता दिली. तदनुसार राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे या योजनेकरिता तरतूद अर्थसंकल्पीत करण्यात आलेल्या निधीस वित्तीय मान्यतेसह प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तदनुसार शासनाने पुढील निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

- १) सन २०१५-१६ मध्ये राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे या योजनेकरिता अर्थसंकल्पीत करण्यात आलेल्या रु.१५०.०० लक्ष (अक्षरी रुपये एक कोटी पन्नास लाख फक्त) एवढ्या निधीस वित्तीय मान्यतेसह प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.
- २) शासन परिपत्रक वित्त विभाग क्र. अर्थसं-२०१५/प्र.क्र.८५/अर्थसंकल्प-३, दि.६.२.२०१६ नुसार सदर योजनेसाठी अर्थसंकल्पीत करण्यात आलेल्या रु.१५०.०० लक्ष एवढ्या तरतुदीपैकी ७०% निधी रु.१०५.०० लक्ष (अक्षरी रुपये एक कोटी पाच लाख फक्त) आयुक्त (कृषि) यांना वितरित करण्यास शासन मान्यता देण्यात देत आहे.
- ३) या आदेशान्वये वितरित करण्यात आलेला निधी सन २०१६-१७ या पुढील वित्तीय वर्षात खर्च करण्यास मान्यता देता येणार नाही. यास्तव, सदर योजनेअंतर्गत निविदा अंतिम करण्यासाठी आयुक्त (कृषि) यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.
- ४) या आदेशान्वये वितरित करण्यात आलेला निधी कोषागारातून आहरित खर्च करण्यास संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) तथा राज्य नोडल अधिकारी यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून प्राधिकृत करण्यात येत आहे.
- ५) संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांच्या पत्र दि.२६.२.२०१६ अन्वये प्रस्तावित करण्यात आल्यानुसार त्यांनी शेतकऱ्यांच्या विदेश अभ्यास दौऱ्यांची निविदा प्रक्रिया तात्काळ सुरु करावी. निविदा प्रक्रिया करताना शासन निर्णय उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग क्र. भांखस-२०१४/प्र.क्र.८२/भाग-३/उद्योग-४, दि.३०.१०.२०१५ मधील तरतुदी तसेच शासनाचे प्रचलित नियम व आदेश / तरतुदी विचारात घेण्यात याव्यात. तसेच या आदेशान्वये सदर योजनेसाठी वितरित करण्यात आलेला निधी दि.३१.३.२०१६ पूर्वी खर्च होईल याची दक्षता घ्यावी.
- ६) संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी शासन परिपत्रक वित्त विभाग दि.१७.४.२०१५, दि.२४.४.२०१५ व दि.६.१०.२०१५ मधील अटींचे अनुपालन करावे. तदनुसार वित्त विभागाच्या सदरहू परिपत्रकातील अटींच्या पूर्ततेच्या अधीन विभागास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांनुसार हा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

७) संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी या आदेशान्वये वितरित करण्यात आलेल्या निधीबाबत संदर्भाधीन शासन निर्णय व पत्रे तसेच वित्त विभागाच्या परिपत्रकांतील सूचना विचारात घेऊन शेतकऱ्यांचे विदेश अभ्यास दौरे प्रक्रिया तात्काळ सुरु करण्यात यावी.

८) सदर योजनेचा प्रसार/ प्रचार / जाहीरात प्रसिध्दी, बुकलेट्स छपाई, भित्तीपत्रके छपाई, योजनेअंतर्गत निविदा प्रसिध्दी व त्या अंतिम करणे, योजनेचे मूल्यमापन करून अहवाल तयार करणे, योजना अंमलबजावणीसाठी लेखन सामुग्री खरेदी इ. करिता एकूण उपलब्ध निधीच्या १% इतका निधी आकस्मिक निधी म्हणून खर्च करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

९) परदेश अभ्यास दौऱ्यातील शेतकऱ्यांची निवड पारदर्शक असावी व निवडीमध्ये पुनरावृत्ती नसावी, याबाबत संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी दक्षता घ्यावी.

१०) संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी वितरित निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र पुढील निधी वितरीत करण्यापूर्वी शासनास सादर करावे.

११) संचालक, (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी शेतकरी विदेश अभ्यास दौऱ्यानंतर निधी विनियोग, उपयोगिता प्रमाणपत्रे, शिल्लक निधी तपशील तसेच या योजनेचा फलनिष्पत्ती / मूल्यमापन अहवाल कृषि आयुक्तालयातील संनियंत्रण व मूल्यमापन कक्षामार्फत शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०३०२११५८१६४३०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विक्रम ढमाळ)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव,
- २) मा. राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
- ३) आयुक्त, (कृषि) कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- ४) संचालक, (विस्तार व प्रशिक्षण) तथा राज्य नोडल अधिकारी, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ५) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), मुंबई
- ६) महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), नागपूर,
- ७) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई,
- ८) सर्व विधानमंडळ सदस्य, विधान भवन, मुंबई
- ९) सर्व संचालक / सर्व सह संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

- १०) सर्व विभागीय सह संचालक,
- ११) सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
- १२) सर्व जिल्हयांचे कोषगार अधिकारी
- १३) उप संचालक / शेतकरी मासिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- १४) संनियंत्रण व मूल्यमापन कक्ष, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १५) नियोजन विभाग (कार्यासन १४३१) मंत्रालय, मुंबई,
- १६) वित्त विभाग, (कार्यासन व्यय-१/अर्थसंकल्प-३, अर्थसंकल्प-१२) मंत्रालय, मुंबई,
- १७) कार्यासन २ अ, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२ (मंजूर निधी तात्काळ वितरणच्या विनंतीसह)
- १८) निवड नस्ती / कार्या. ३ अ कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

***